

3-SINFLARDA TABIIY FAN DARSLARIDA TABIAT HODISALARINI O‘RGANISH

Nazarova Jamila Tursunqulovna

Jizzax viloyati Zomin tumani 65-maktab o‘qituvchisi.

Annatsiya: Mazkur maqolada o‘rta ta‘lim davrining muhim bosqichi hisoblangan boshlang‘ich ta‘lim, ya‘ni 3-sinfgacha bo‘lgan muddatda bolalarga o‘zgacha uslubda, ya‘ni kreativlik bilan yondashgan holatda ularga tabiiy fanlarni o‘qitish ko‘nikmalari, uslublari haqida bahs yuritamiz. Bundan tashqari hozirgi kunda innovatsion texnologiyalar asri bo‘lganligi uchun yosh bolalarda informatik savodxonlikni shakllantirish muhimdir. Bular haqida ham fikr yuritamiz. Ushbu maqola ustozlar, ota-onalarga yaxshi tavsiyalar bera oladi.

Kalit so‘zlar: Kreativlik, ta‘lim, metodika, tafakkur, belgi, mashq, fikrlash, ijodkorlik, fikrlash, erkinlik.

Zamon ta‘limi shiddat bilan rivojlanayotgan bir davrda yurtimizning chet el standartlari asosida o‘qitish tizimi yo‘lga qo‘yishga qilayotgan harakatlari albatta, juda quvonarli. Avvalgi davr metodikasi hozirgi yoshlarimiz uchun judayam zerikarli, chunki ular o‘sib kelayotgan avlod, buning ustiga axborotlashgan davrda yashashmoqda. Bunga prezidentimizning quyidagi fikrlarini namuna sifatida keltirishimiz mumkin: “Maktabda o‘qitish metodikasi o‘zgarmasa, ta‘lim sifati ham, mazmuni ham, muhit ham o‘zgarmaydi”. Darhaqiqat, prezidentimizning ta‘lim islohotiga bu qadar e‘tibor berayotgani bejizga emas. Xoh u boshlang‘ich ta‘limmi, xoh oliy ta‘limmi, o‘quvchiga bilim beryaptimi, demak u o‘zi uchun yangi metod, uslublarni yaratishga va harakatdan to‘xtamaslikka majburdir. Biz mazkur maqolani 1-sinfdan 4-sinfgacha bo‘lgan davr, ya‘ni boshlang‘ich ta‘limga bag‘ishlaymiz.

Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar o'quvchilarda tabiat haqidagi dastlabki ilmiy tasavvurlarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, 3-sinf tabiiy fan darslarida tabiat hodisalarini o'rganish orqali o'quvchilarning kuzatuvchanligi, tafakkuri va atrof-muhitga bo'lgan qiziqishi rivojlanadi. Tabiat hodisalari — bu tabiatda doimiy yoki mavsumiy ravishda sodir bo'ladigan o'zgarishlar bo'lib, ular ob-havo, suv aylanishi, fasllar almashinuvi, shamol, yomg'ir, qor kabi jarayonlarni o'z ichiga oladi. Mazkur maqolada 3-sinf tabiiy fan darslarida tabiat hodisalarini o'rganishning ahamiyati, mazmuni, o'qitish usullari va kutiladigan natijalar yoritiladi.

Tabiat hodisalari tushunchasi

Tabiat hodisalari — bu tabiatda inson aralashuvisiz yuz beradigan jarayonlar va o'zgarishlardir. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun bu tushunchalar sodda va tushunarli misollar orqali berilishi lozim. Masalan, kunduz va tun almashinuvi, yil fasllarining ketma-ketligi, yomg'ir yog'ishi yoki quyoshning isishi kabi hodisalar bolalar hayotida tez-tez uchraydi. 3-sinf darsliklarida tabiat hodisalari mavzusi o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos holda, rasmlar, tajribalar va kuzatishlar orqali tushuntiriladi. Bu esa o'quvchilarda ilmiy dunyoqarashning shakllanishiga xizmat qiladi.

Tabiat hodisalarini o'qitish usullari Tabiat hodisalarini o'qitishda ko'rgazmali va amaliy usullar muhim o'rin tutadi. Rasmlar, videoroliklar, tajribalar va tabiat qo'ynida o'tkaziladigan darslar o'quvchilarning mavzuni yaxshiroq o'zlashtirishiga yordam beradi. Shuningdek, savol-javob, suhbat, guruhli ishlar va kichik loyihalar orqali o'quvchilar faolligi oshiriladi. Masalan, ob-havoni kundalik kuzatish va natijalarni daftariga yozib borish bolalarda mas'uliyat va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Dars jarayonida kuzatishlar va tajribalar Kuzatish — tabiat hodisalarini o'rganishning eng samarali usullaridan biridir. O'quvchilar o'zlari ko'rgan va his qilgan hodisalarni eslab qoladilar. Masalan, yomg'irdan keyingi havo holati yoki

qishda qorning erishi jarayonini kuzatish orqali tabiat qonuniyatlari tushuntiriladi. Oddiy tajribalar, masalan suvning bug‘lanishi yoki muzning erishi, bolalarda qiziqish uyg‘otadi va darsni jonli o‘tishiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, 3-sinf tabiiy fan darslarida tabiat hodisalarini o‘rganish o‘quvchilarning bilim doirasini kengaytiradi, tafakkurini rivojlantiradi va tabiatga bo‘lgan ongli munosabatini shakllantiradi. To‘g‘ri tanlangan usullar va amaliy mashg‘ulotlar dars samaradorligini oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. 3-sinf tabiiy fan darsligi. — Toshkent: O‘zbekiston nashriyoti.
2. Boshlang‘ich ta’lim metodikasi. — Toshkent.
3. Pedagogik texnologiyalar asoslari.